

8. Společná zemědělská politika (CAP)

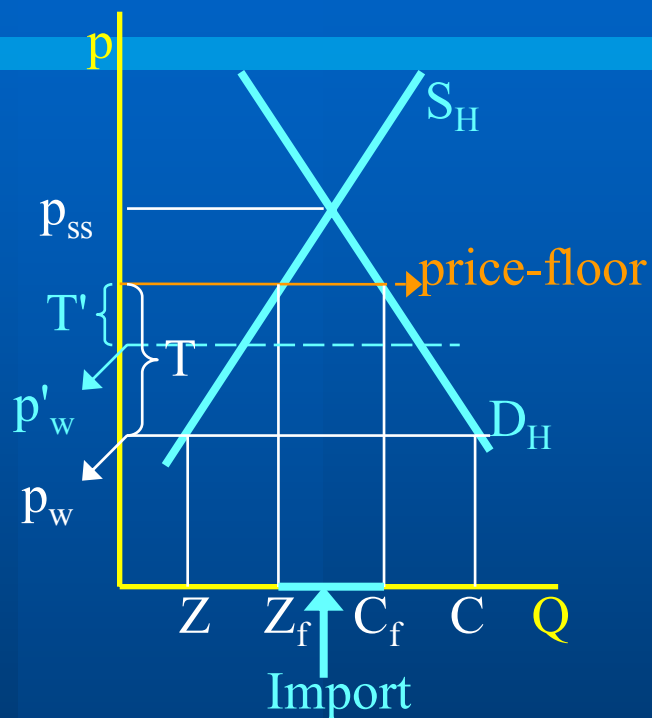
Zemědělská politika - obecně

- podpora domácího zemědělství všude na světě
- chudé státy většinou kvóty a cla na dovoz
- bohaté státy většinou garance vysokých stabilních cen zemědělských produktů
- počátky podpor v Evropě 20. a 30. léta 20. století

Počátky CAP, EU ovlivňuje nabídku

- zavedena 1962
- EU importérem zemědělských komodit
- založena na metodě price-floor (cenové prahy)
 - stanoveny minimální ceny zemědělských komodit
 - na úrovni 150% - 200% světových cen
 - zabezpečeno ovlivňováním S (importní cla a kvóty)

Price-floor v počátcích CAP

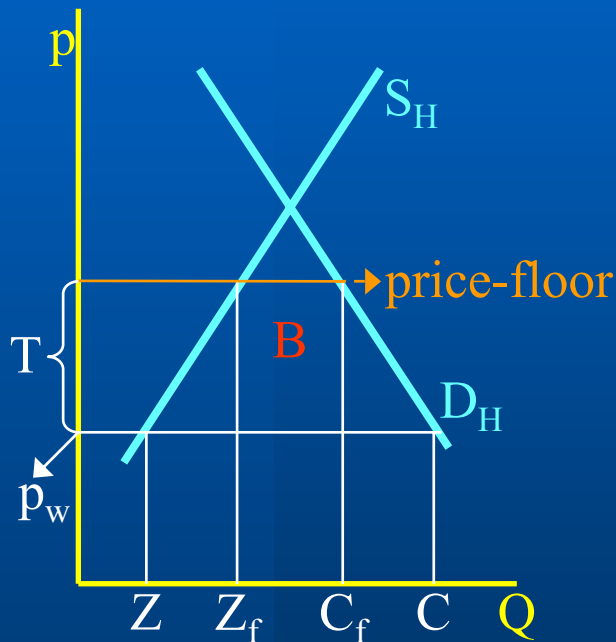
vnitřní ekonomika

- p_{ss}
- volný obchod ($cla = 0$)
- p_w (světová cena), $M = C - Z$
- price-floor ($cla = T$)
- $p = \text{price-floor}$, $M = C_f - Z_f$

$\uparrow p_w$ na $p'_w \Rightarrow \downarrow T$ na $T' \Rightarrow \text{price-floor}$

politika price-floor založena na
přizpůsobování cel světové ceně

Price-floor = daň i dotace

spotřební daň

- zákazníci platí o T více než p_w
- spotřebovávají C_f místo C
- daňový výnos $C_f * T$

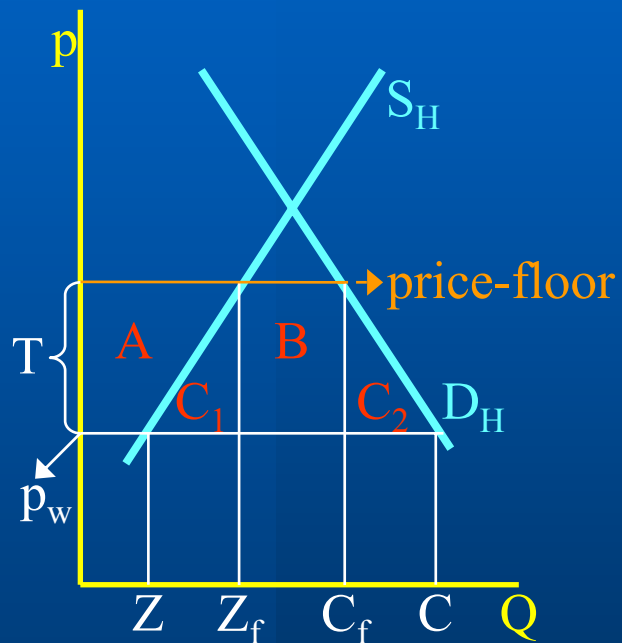
produkční podpora

- producenti obdrží o T více než p_w
- vyprodukují Z_f místo Z
- náklady podpory $Z_f * T$

čistý výnos

- $C_f * T - Z_f * T = B$

Price-floor, efekty bohatství

spotřebitelský přebytek

• $-A - C_1 - B - C_2$

přebytek výrobce

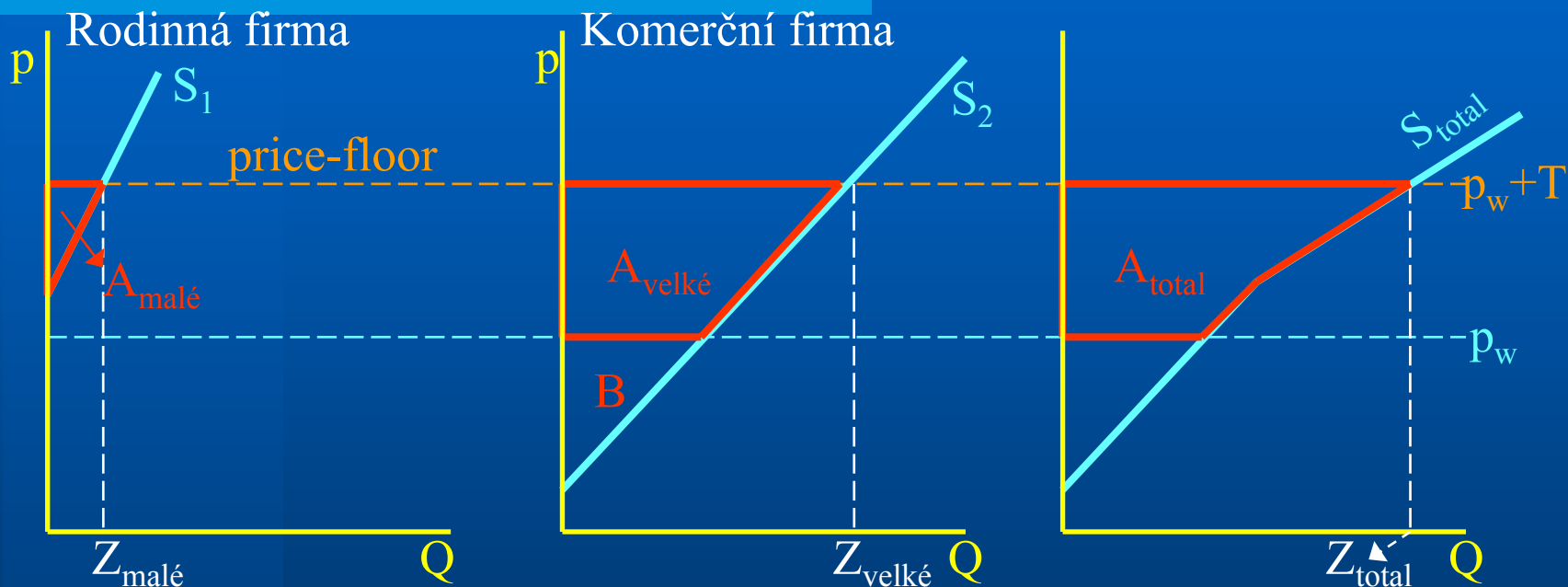
• $+A$

Zemědělské farmy v EU

- **intenzivní zemědělství**
 - nejnovější technologie, stroje
 - osiva rezistentní proti nákaze, chemická hnojiva
 - velká efektivita výrob
 - velké korporace
 - Francie, Německo

- **tradiční zemědělství**
 - běžné osiva, přírodní hnojiva
 - nízká efektivita výrob
 - malé rodinné farmy
 - Řecko, Polsko

Podpory CAP podle velikosti farem

A_{total} = přebytek výrobců \Rightarrow $A_{malé}$ } \Rightarrow zvýhodnění velké farmy
 $A_{velké}$ }

$A_{malé} + A_{velké} + B$ = příjmy farem \Rightarrow $A_{malé}$ } \Rightarrow s velikostí rostou zisky
 $A_{velké} + B$ }

Empirická data (EU12) – distribuce zisků

Income generated by the farm, by income class (euros per year)	Number of holdings (millions)	Number of holdings as share of all holdings	Average annual farm-income per farmer ¹	Average size (hectares)	Farm net value-added per hectare
0–5 000	2.0	45%	€900	15.0	€287
5 000–10 000	1.0	22%	€7 300	18.4	€668
10 000–20 000	0.9	20%	€14 100	27.8	€813
20 000–30 000	0.3	7%	€24 300	37.4	€1 061
over 30 000	0.3	6%	€51 800	55.4	€1 527
All holding	4.4	100%	€9 300	22.3	€762

45% zemědělců příjem cca
2,5 EUR/den

6% zemědělců příjem cca
142 EUR/den

Empirická data (EU12) – distribuce dotací

- 80% podpor šlo na 20% farmářů
- 20% farmářů (0,4% populace) utratilo 52% rozpočtu EU
- zemědělci velkofarem dotace 13 333 EUR/osobu/rok
- zemědělci rodinných farem dotace 833 EUR/osobu/rok

CAP = regresivní zdanění spotřebitelů

Výdaje domácností na potraviny (Francie)

	price-floor =1PF	price-floor =1PF+1/3PF	nárůst výdajů
průměr	18%	24%	+6%
spíše bohatí	9%	12%	+3%
spíše chudí	30%	40%	+10%

↑price-floor o 1/3 u bohatých ⇒ ↑výdajů o 3%

↑price-floor o 1/3 u chudých ⇒ ↑výdajů o 10%

vysoké ceny potravin (price-floor) jsou formou regresivního zdanění

Výsledky počátků CAP (50. a 60. léta)

- **spokojenost farmářů**
 - ↑ příjmů
- **spokojenost států**
 - příjmy z cel
 - sociální koheze mezi městem a venkovem
 - ↑ produkce = ↑ nezávislosti na importu potravin
- **spokojenost spotřebitelů !**
 - ↑ průměrných příjmů (bez CAP by rostly rychleji...)
 - ↓ strachu z potravinové nedostatečnosti (WW2)
 - empatie vůči zemědělcům (zajišťují obživu)

Další etapa CAP, EU ovlivňuje poptávku

dotace na jednotku produktu (price-floor)

 $\uparrow \text{produktu} = \uparrow \text{dotací} \Rightarrow \uparrow \text{produktu}$

 $S_H > D_H$

intervenční nákup ($\uparrow D$)

 $S_H = D_H$ (při price-floor)

Problémy CAP – nadprodukce

úsilí o dotace

zintenzivňování zemědělství

- chemická hnojiva
- zušlechťování osiva
- nejnovější technika

↑efektivita

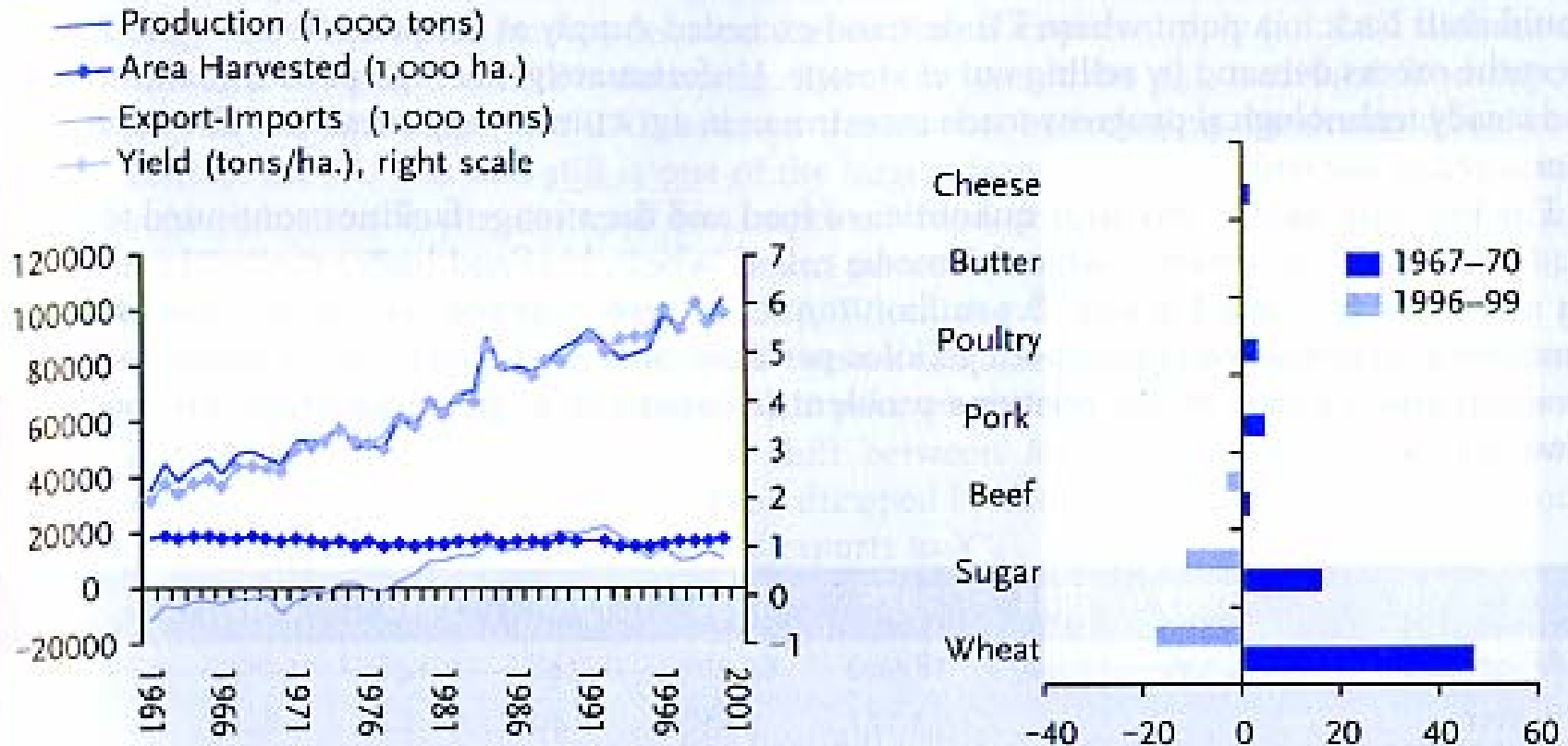

nadprodukce (nadbytečná S)

EU z importéra na exportéra

Nárůst produktu, EU exportér

NOTE: The right panel shows EU net exports in key food products.

SOURCE: Data from USDA ERS www.ers.usda.gov/Briefing/EuropeanUnion/data.htm.

Problémy CAP – skladování

Problémy CAP – mezinárodní námitky

EU exportérem potravin

$p_w < \text{price-floor}$

EU poskytuje vývozní dotace o velikosti $\text{price-floor} - p_w \Rightarrow$
využívá dumping

EU zvyšuje $S_w \Rightarrow$ snižuje p_w

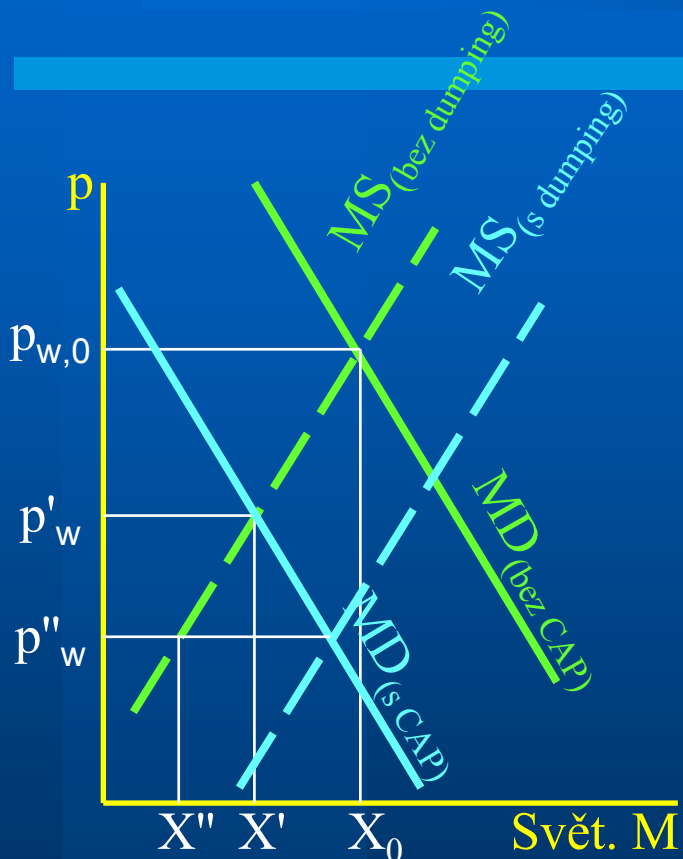

škodí světovým exportérům potravin

mezinárodní námitky

Vliv CAP na světový trh potravin

období bez CAP

$$MS = MD \Rightarrow p_{w,0}$$

1. etapa CAP – EU importér

EU \uparrow produkce (dotace)
 $\Rightarrow \downarrow MD$ na $MD_{(s CAP)} \Rightarrow p'_w$

2. etapa CAP – EU exportér

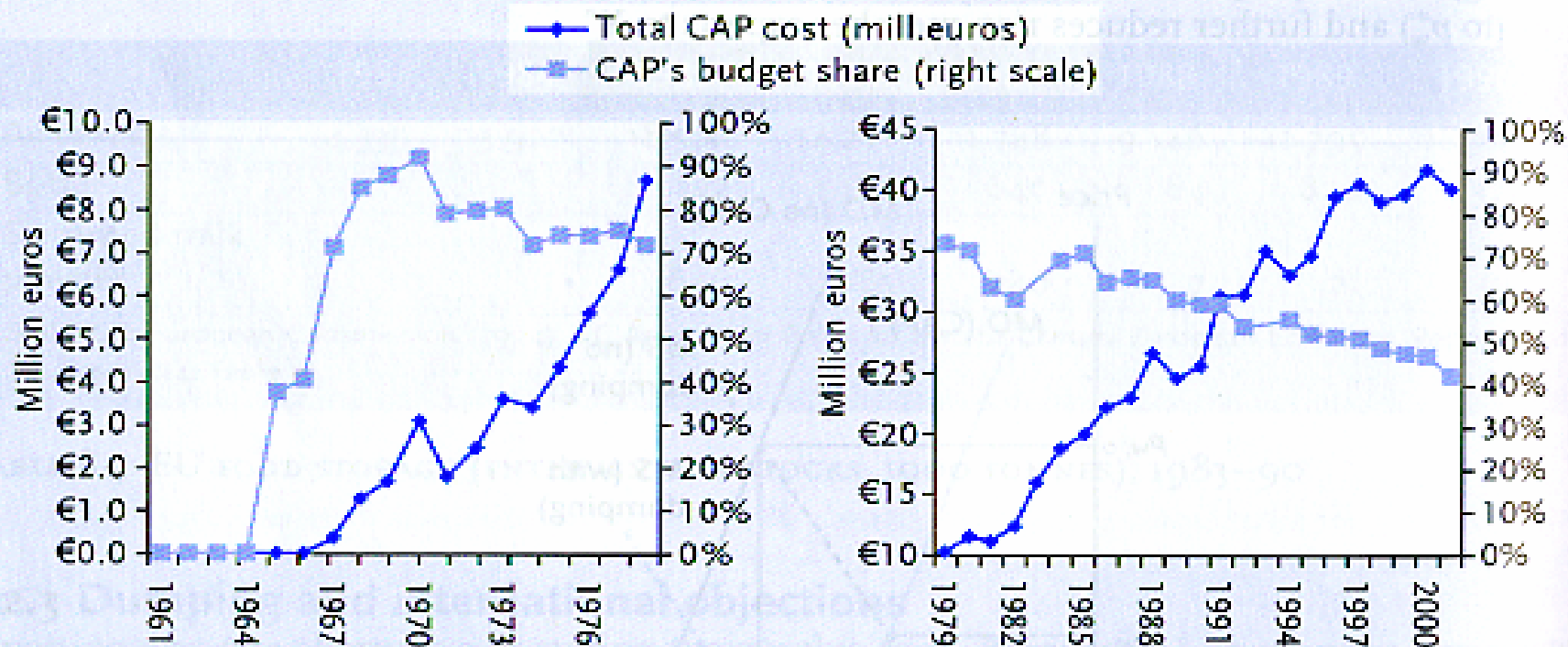
EU vyváží produkci (dumping) \Rightarrow
 $\uparrow MS$ na $MS_{(s dumping)} \Rightarrow p''_w$

CAP snižuje p_w

Problémy CAP – rozpočet

Vývoj rozpočtu

NOTE: The left and right panels have different scales.

SOURCE: Budget data from *The Community Budget: The facts in Figures*, European Commission, 2000.

Problémy CAP – příjmy farmářů

velké rozpočtové výdaje na CAP

X

průměrné příjmy farmářů jen 40% průměru EU

- nejvíce farmářů v malých firmách
- málo farmářů ve velkých korporacích
- nejvíce dotací do velkých korporací

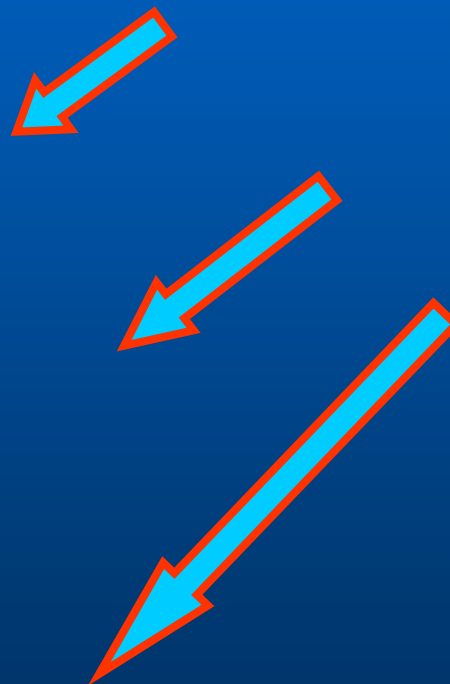
nejvíce dotací málo farmářům

Problémy CAP – industrializace

zintenzivnění = ↑ dotace ⇒ zintenzivnění výrob

- negativní vliv na životní prostředí
více chemie = větší výnos
- negativní vliv na kvalitu života zvířat
méně prostoru = rychlejší růst
- zánik rodinných farem

Reformy – snaha o kontrolu S

- 70. a 80. léta
 - zavádění produkčních kvót na mléčné výrobky a cukrovku
- 1988 II. Delorsův balík
 - produkční kvóty na většinu zemědělských komodit
 - závazek, že %růst výdajů na CAP nesmí překročit $\frac{3}{4}$ %růstu HDP

Reformy – MacSharryho reforma

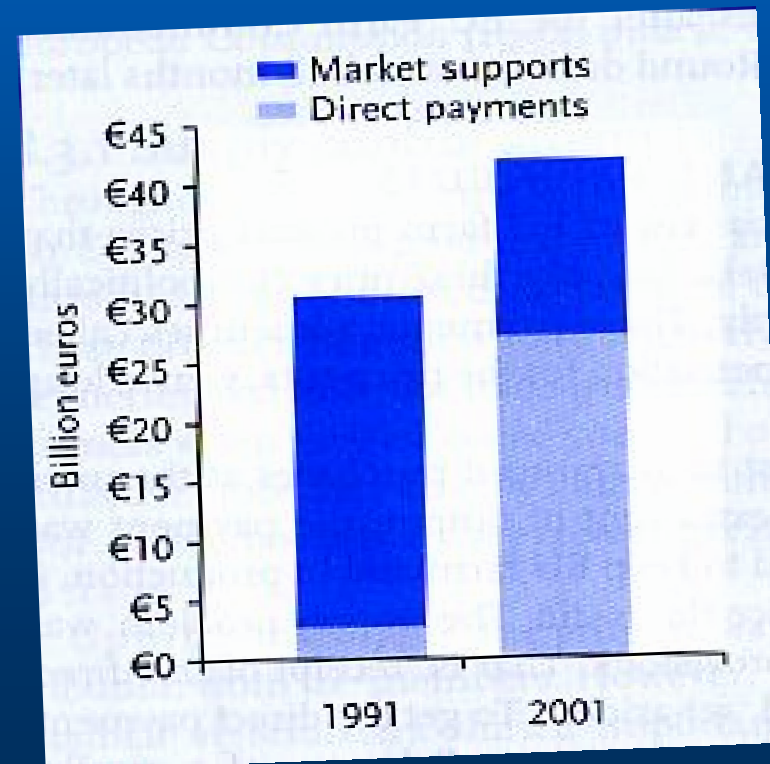
- 1992 MacSharryho balík
- reakce na jednání Uruguayského kola
 - státy musí redukovat zemědělský protekcionismus
- výrazný ↓ price-floor
- zavedení přímých plateb
 - kompenzace za ztráty způsobené ↓price-floor
 - vypláceny dle velikosti farem (dříve dle produkce)
 - nárok, jen pokud zemědělec zmenšil velikost farmy o 15% (méně zvířat, méně ha)

Reformy – Agenda 2000

- **reakce na závěry Uruguayského kola**
 - EU nesmí cla měnit dle situace, cla pouze pevná
 - redukce domácích podpor (nezahrnuje přímé platby)
 - postupné snižování exportních podpor na 1/5 až 1/3
- **zesílení MacSharryho reforem**
 - redukce price-floor
 - navýšení přímých plateb
- **závazek EU k fixaci celkových výdajů na CAP**

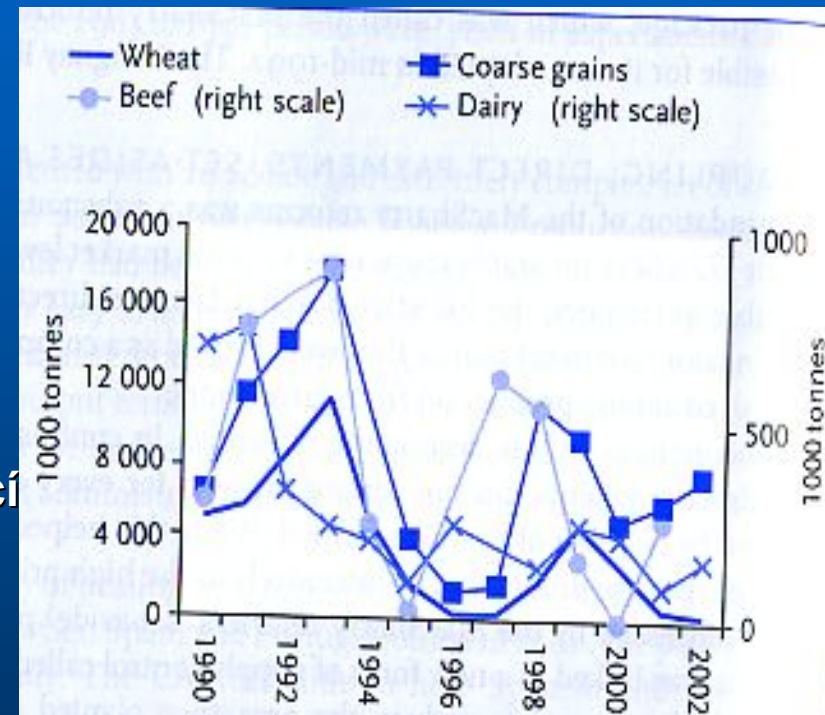
Rozpočet po reformách

- reformy neúspěšné
- vysoké výdaje na CAP
 - ↓ výdajů na price-floor
 - ↑ výdajů na přímé platby

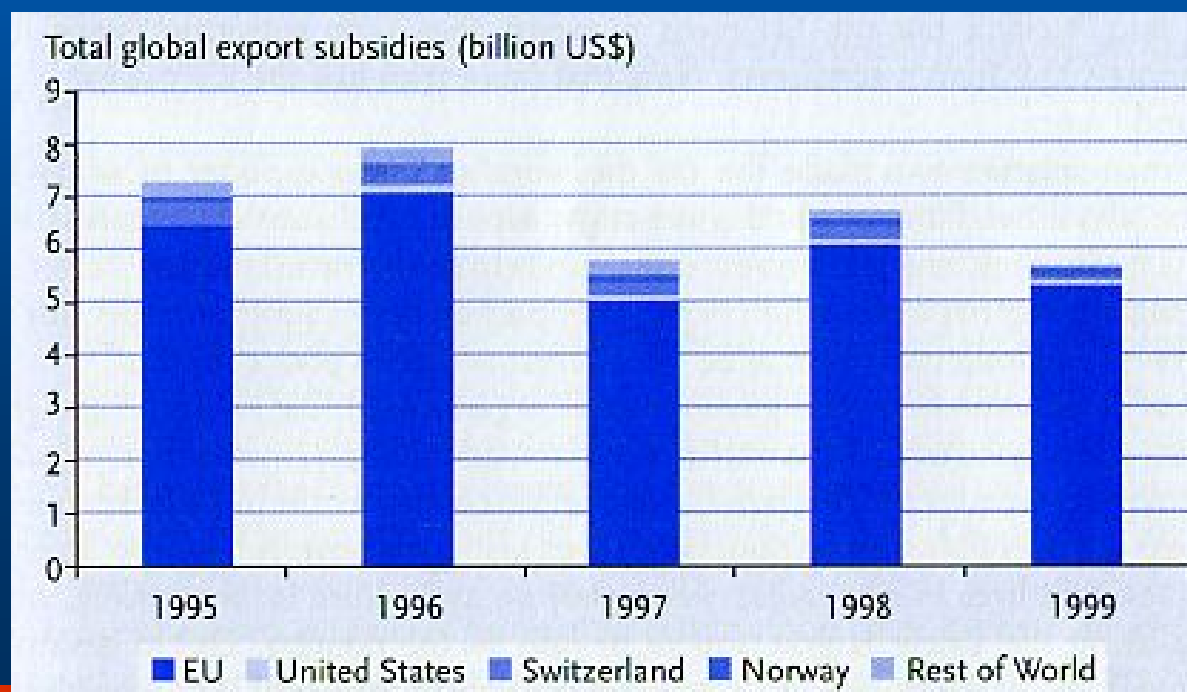
Nadprodukce po reformách

- reformy úspěšné
 - určitá nadprodukce stále
- snížení nadprodukce
 - ↓ price-floor ⇒ ↑D množství
 - ↓ price-floor ⇒ ↓S množství
 - ↑ p_w ⇒ prodej části produkce na světových trzích bez exportních dotací

Dumping po reformách

- **částečná úspěšnost reforem**
 - EU stále největší „dumpingátor“ na světě
- ↓dumpingu
 - ↓ price-floor ⇒ ↓ přebytků ⇒ ↓ export dotací
 - ↑ p_w ⇒ ↓ export dotací

Příjmy farmářů po reformách

- **spíše neúspěšnost reforem**
- **příjmy vzrostly, ale výrazněji opět velkým**
 - **přímé platby na základě velikosti**
 - **25% zemědělců 70% podpory (2003)**
- **farmáři získávají pouze polovinu z CAP**
 - **administrativní náklady na získání dotací**
 - **dotace nefarmařícím majitelům půd, dodavatelům vstupů, agrochemickým firmám...**

Industrializace po reformách

- **životní prostředí – úspěšnost reforem**
 - omezení zintenzivňování (podpory již nevázány na produkt)
- **kvalita života zvířat – úspěšnost reforem**
 - nové právní normy zakazující nehumánní zacházení se zvířaty
- **rodinné farmy – neúspěšnost reforem**
 - stále zvýhodňování velkých ⇒ stálý úbytek malých rodinných farem

CAP – východní rozšíření

- nové země produkují komodity, které EU nejvíce podporuje (mléčné výrobky, skot, obilí, cukrová řepa) ⇒ velký vliv na CAP
- významná část obyvatel nových zemí pracuje v zemědělství ⇒ velký vliv na CAP

Charakteristika nových zemí

	Farmland (million hectares)	Number of farms (millions)	Average farm size (hectares)	Agricultural employment (millions)	Ag. share of employment (%)	Ag. share of GDP (%)
Czech Rep.	4.3	3.9	1.1	0.23	4.9	1.7
Estonia	0.9	0.6	1.6	0.04	7.1	3.2
Cyprus	0.1	0.2	0.7	0.01	4.9	3.9
Latvia	2.5	1.0	2.6	0.15	15.1	3.0
Lithuania	3.5	n.a.	n.a.	0.25	16.5	3.1
Hungary	5.9	3.7	1.6	0.24	6.1	3.8
Malta	0.0	n.a.	n.a.	0.00	2.1	2.2
Poland	18.2	12.3	1.5	2.74	19.2	3.1
Slovenia	0.5	0.7	0.7	0.09	9.9	2.0
Slovak Rep.	2.4	1.6	1.5	0.13	6.3	1.9
Newcomer total	38.3	23.9	1.6	3.9	13.2	3.1
EU15	128.3	6.8	18.7	6.7	4.2	1.7

SOURCE: Table 2.0.1.2 in *Agriculture in the EU – Statistics and Economic Information, 2002*, European Commission.

Rozšíření o nové země

- **↑ zemědělských farem o 350%, ale ↑zemědělců o 60% ⇒ farmy z nových zemí jsou mnohem menší**
- **nové země obdržely velmi omezené dotace na CAP 3,7mld. EUR (2005), 4,1mld. EUR (2006) ⇒ chudí polští zemědělci dotují bohaté francouzské farmáře**

Multi-funkčnost zemědělství

- **farmaření – komplexní aktivita**
 - zemědělství jako ekonomická činnost
 - zemědělec jako správce krajiny
 - zemědělec jako nositel kulturního dědictví na venkově
- **důvod – snaha obejít podmínky WTO**
 - povolená část dotací jde na podporu zemědělství jako producenta potravin
 - zbývající část je dotace na nezemědělské aktivity
 - aplikuje EU, Švýcarsko, Norsko